

การบริหารจัดการวัดภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส Covid 19 Temple Management Under the Epidemic Situation of the Covid 19 Virus

พระครูปลัดปรีชา จิรนาโค (บัวผัด)

PhrakruPaladPreecha Jiranako (buaphat)

¹วิทยาลัยสงฆ์กาญจนบุรีศรีโพธิ์บุปผาสัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดกาญจนบุรี
nuttakrit.pat@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอการบริหารจัดการวัดภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส Covid 19 โดยผู้เขียนศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา วารสารทางด้านแนวคิดการบริหารจัดการทางพุทธศาสนา ประกอบกับการศึกษาสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส Covid 19 พบว่า วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนคู่กับสังคมไทยมานับแต่โบราณตราบนานัปการ วัดไม่เพียงแต่เป็นที่พำนักของพระภิกษุสามเณร แต่ยังเป็นสถานที่สาธารณะ ที่สังเคราะห์ของชุมชนด้วย จึงสมควรที่จะให้วัดที่มีศักยภาพเพียงพอที่จะช่วยเหลือผู้ประสบความยากลำบากในสถานการณ์โรคระบาดโควิด 19 ได้เป็นพื้นที่สำหรับการช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบความยากลำบากเหล่านั้น การบริหารจัดการวัดในช่วงนี้ จึงมุ่งเน้นไปที่แนวคิดเรื่องบทบาทพระสงฆ์กับสถานการณ์โควิด 19 ในการช่วยเหลือชุมชน

พระสงฆ์ในวัด ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม เป็นศูนย์รวมความศรัทธาของชุมชน และเป็นที่ยอมรับของชุมชน จึงต้องนำวิกฤตในสถานการณ์นี้มาเป็นโอกาส เพื่อได้ช่วยเหลือสังคม ให้เป็นที่พึ่งทางใจของประชาชน โดยต้องรู้เท่าเข้าใจถึงความเคลื่อนไหวของโรคภัยไข้เจ็บที่เกิดขึ้นใหม่ให้นำมาปรับเข้ากับการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะกิจวัตรของพระสงฆ์ ซึ่งเป็นการทำหน้าที่ที่ทั้งเชื่อมประสานงาน และติดต่อ รวมถึงพบปะกับฆราวาสตลอด อยู่ร่วมกับคนหมู่มากอยู่ตลอด จึงต้องรู้เท่าถึงข้อมูลข่าวสาร จะได้ป้องกันดีกว่าแก้ไข ให้เกิดประโยชน์ด้านสุขอนามัยทั้งต่อพระสงฆ์เอง ตลอดถึงฆราวาสญาติโยมจะได้มีความเชื่อมั่นในทำนุบำรุงพระศาสนาอย่างต่อเนื่องสืบไป

คำสำคัญ: การบริหารจัดการวัด; สถานการณ์; การแพร่ระบาด; ไวรัส Covid 19

Abstract

This academic article has a purpose to present temple management Under the pandemic of covid 19 Virus. The authors researched from documents, textbooks, journals on Buddhist management concepts. In addition to the study of the situation of the epidemic of the Covid 19 virus, it was found that The temple is the center of the community and Thai society since ancient times until the present. The temple is not only a residence for monks and novices. but also a public place at the aid of the community as well Therefore, it is expedient to provide a measure that has sufficient potential to help those who are in hardship during the COVID-19 pandemic has been a space for helping people who are suffering from those hardships Measurement management during this period Therefore, focusing on the concept of the role of monks and the situation of COVID-19 in helping the community.

monks in the temple as part of society It is the center of community faith. and is accepted by the community Therefore, the crisis in this situation must be taken as an opportunity to help society to be dependable on the minds of the people to be dependable on the minds of the people by having to know how to access the movement of new diseases to be adapted to life especially the duties of monks which is the duty of both connecting and coordinating, including meeting with lay people all the time Staying with a large group of people all the time. There fore need to know as much as the information It will be better to prevent than to cure. for the benefit of sanitation, both for the monks themselves As well as the lay people, their relatives will have confidence in continually upholding the religion.

Keywords: Temple Management; Situation; Epidemic; Covid 19 virus

บทนำ

ในสังคมไทยวัดเป็นหน่วยงานปกครอง เป็นหน่วยงานดำเนินกิจการคณะสงฆ์ และกิจการพระพุทธศาสนาที่สำคัญ และเป็นฐานอันสำคัญยิ่งของคณะสงฆ์และพระพุทธศาสนา เป็นองค์กรหลัก

ในการปกครองคณะสงฆ์ หลักเกณฑ์และวิธีการต่างๆ เกี่ยวกับวัด ตราเป็นพระราชบัญญัติคณะสงฆ์
ทั้งสิ้น เช่นเดียวกับบทบัญญัติว่าด้วยมหาเถรสมาคม ซึ่งเป็นสถาบันหรือองค์กรปกครองคณะสงฆ์
สูงสุด วัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล หรือเป็นบุคคลตามกฎหมาย ตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ วัด
จึงได้รับความคุ้มครองจากบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และกฎหมายอื่นๆ วัด
ทั้งหลายย่อมมีสิทธิและหน้าที่ตาม บทกฎหมายดังเช่นบุคคลธรรมดา ไม่สามารถดำเนินการต่างๆ ได้
ด้วยตนเอง จะต้องมิผู้แทนเพื่อใช้สิทธิและหน้าที่หรือแสดงเจตนา (พระเทพปริยัติสุธี, 2546) การ
บริหารจัดการวัดนั้น กรมการศาสนาได้ให้ความหมายของการบริหารวัด ไว้ว่า การบริหารวัด หมายถึง
การปกครองบังคับบัญชากำกับดูแล แนะนำสั่งสอนภิกษุสงฆ์ สามเณร และฆราวาสผู้อยู่ในวัด ให้ความ
ความเป็นระเบียบเรียบร้อยให้อยู่ในศีลธรรมอันดี และดำเนินกิจกรรมโครงการต่างๆ ของวัด ให้สำเร็จ
ด้วยดีมีประสิทธิภาพสูงสุด และพระธรรมกิตติวงศ์ ได้กล่าวว่า การบริหารวัด หมายถึง การจัดการงาน
เงิน คน วัสดุ แผนงาน เพื่อให้การดำเนินงานภายในวัดเป็นไปอย่างราบรื่น เกิดประโยชน์ต่อสังคม โดย
บุคคลเป็นผู้สร้างงาน ทำงาน และแก้ไขงาน ส่วนพระเทพปริยัติสุธี กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง การ
ดำเนินการบริหารและปกครอง ภิกษุสงฆ์ สามเณรและศิษย์วัด ให้สอดคล้องกับระบบการพัฒนาวัดที่
เอื้อต่อการเผยแผ่ศาสนาธรรมแก่ชุมชน (กรมการศาสนา, 2542, พระธรรมกิตติวงศ์, 2541, พระเทพ
ปริยัติสุธี, 2540) กล่าวโดยสรุปได้ว่า การบริหารจัดการวัด หมายถึง การที่เจ้าอาวาสใช้ความรู้
ความสามารถ และประสบการณ์ในการตัดสินใจและใช้ทรัพยากรการบริหารที่มีอยู่เพื่อดำเนินงานตาม
ภารกิจ 6 ประการ คือ การปกครอง การเผยแผ่ศาสนาธรรม การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การ
สาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ ให้เป็นไปอย่างราบรื่น เกิดความร่วมมือและบรรลุตาม
เป้าหมายที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ แต่อย่างไรก็ตาม ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส
Covid 19 ในปัจจุบัน ทำให้การบริหารจัดการวัดมีรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้เท่าทันกับภาวะ
วิกฤติของโรคระบาดที่เต็มไปด้วยความไม่แน่นอน

ในช่วงปลายปี 2562 จนถึงช่วงปี 2563 ในทั่วโลกไม่ว่าจะเป็นประเทศโซนยุโรป อเมริกา
แอฟริกา เอเชีย ซึ่งหนึ่งในนั้นคือประเทศไทยที่กำลังเผชิญอยู่กับเชื้อไวรัสชนิดหนึ่งที่กำลังแพร่ระบาด
อย่างหนักในปัจจุบัน ทำให้มีผู้ติดเชื้อจำนวนมากขึ้นทุกวัน ในช่วงที่มีการแพร่ระบาดอย่างหนักในแต่ละ
ประเทศ และมีผู้เสียชีวิตเพิ่มขึ้นทุกวัน และมีจำนวนที่มากขึ้นในทุกประเทศทั่วโลก ไม่เว้นแม้แต่ใน
ประเทศไทย ที่เริ่มมีการแพร่ระบาดอย่างหนักช่วงเดือนกุมภาพันธ์เป็นต้นมา (กรมควบคุมโรค, 2564)
ในช่วงต้นปี 2563 เป็นช่วงที่สาธารณสุขรัฐประชาชนจีนกำลังระบาดอย่างหนัก มีผู้เจ็บป่วยและล้มตาย

เป็นจำนวนมาก โดยเชื้อไวรัสเริ่มแพร่ระบาดมาจากเมืองอู่หนั่น ในสาธารณรัฐประชาชนจีน ในช่วงนั้นมีคนจีนและคนต่างชาติจำนวนมากที่ได้รับผลกระทบ และรอความช่วยเหลือจากทางรัฐบาล โดยไม่สามารถออกไปไหนมาไหนได้ถูกจำกัดพื้นที่ให้อยู่ใน บ้านพักเท่านั้น เนื่องจากมีการแพร่ระบาดของไวรัสนี้อย่างมาก ทำให้ชื่อของไวรัสที่เราเรียกกันติดปากและคุ้นชินนั่นคือ “ไวรัสอู่ฮั่น” โดยมาจากเมืองที่เป็นต้นกำเนิดของไวรัสนี้ และในช่วงแรกยังไม่มีชื่อโรคอย่างเป็นทางการ โดยหลังจากเก็บตัวอย่างไวรัสจากคนไข้นำไปวิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการในเวลาต่อมา จีนและองค์การอนามัยโลก ระบุว่า ไวรัสนี้คือ “เชื้อไวรัสโคโรนา” ซึ่งก่อนหน้านี้พบไวรัสโคโรนามาแล้ว 6 สายพันธุ์ที่เคยเกิดการระบาดในมนุษย์ สำหรับไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ที่กำลังระบาดเป็นสายพันธุ์ที่ 7 คนไทยรู้จักไวรัสในตระกูลนี้มาแล้วจากโรกระบบทางเดินหายใจเฉียบพลันร้ายแรง หรือ โรคซาร์ส (Severe Acute Respiratory Syndrome - SARS) โดยมีสาเหตุมาจากเชื้อไวรัสโคโรนาเช่นกัน โดยพบการระบาดครั้งแรก ปลายปี 2002 เริ่มจากพื้นที่มณฑลกว่างตงของจีน ก่อนที่จะแพร่กระจายไปในหลายประเทศ (ปีชี่นิวส์ไทย, 2564)

ไวรัสโคโรนา เป็นไวรัสที่จัดอยู่ในวงศ์ใหญ่ที่สุดในบรรดาไวรัสที่พบในทั้งสัตว์และคน ไวรัสโคโรนายังเป็นสาเหตุทำให้เกิดความเจ็บป่วยต่าง ๆ ตั้งแต่โรคหวัดธรรมดาจนถึงโรคที่ทำให้เกิดความเจ็บป่วยอย่างรุนแรง เช่น โรคทางเดินหายใจตะวันออกกลาง (MERS) และโรกระบบทางเดินหายใจเฉียบพลันร้ายแรง (SARS) ผู้ที่ติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 นี้จะมีอาการเช่นเดียวกับผู้ป่วยที่มีการติดเชื้อในระบบทางเดินหายใจ โดยจะแสดงอาการตั้งแต่ระดับความรุนแรงน้อย ได้แก่ คัดจมูก เจ็บคอ ไอ และมีไข้ โดยในบางรายที่มีอาการรุนแรงจะมีการปอดบวมหรือหายใจลำบากร่วมด้วย หากผู้สูงอายุและผู้ที่มีโรคประจำตัว เช่น เบาหวาน และโรคหัวใจ จะเป็นกลุ่มที่เสี่ยงต่อการเจ็บป่วยรุนแรงหากได้รับเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ มาตรฐานองค์การอนามัยโลกได้แนะนำให้ประชาชนลดการสัมผัสปัจจัยเสี่ยงและการแพร่เชื้อในระยะต่างๆ มาตรฐานนี้ยังแนะนำให้ล้างมือ ดูแลสุขอนามัยทางเดินหายใจ เมื่อไอหรือจามให้ใช้ข้อพับแขนด้านใน ปิดปากหรือใช้กระดาษชำระแล้วทิ้งในถังขยะ รับประทานอาหารที่สุก สะอาด ปลอดภัย และหลีกเลี่ยงการสัมผัสกับผู้ที่มีอาการเจ็บป่วยที่เกี่ยวข้องกับระบบทางเดินหายใจ เช่น ผู้ที่มีอาการไอ หรือจาม (องค์การอนามัยโลก, 2564)

หลังรัฐบาลประกาศพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 เพื่อควบคุมการแพร่ระบาดไวรัสโควิด-19 ถือได้ว่าเป็นช่วงเวลาที่คุณคนในสังคมต้องปรับตัว เพื่อดำรงชีวิตอยู่กับสถานการณ์ในตอนนี้ Social Distancing ถูกนำมาใช้ในระบบทั้งด้านการทำงาน การ

เดินทาง เพื่อป้องกันความเสี่ยงจากการติดเชื้อ รวมถึงปรับตัวของพระสงฆ์ในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของ
ของโควิด-19 ที่นอกจากจำนวนญาติโยมจะน้อยลงแล้ว ยังเสี่ยงต่อการติดเชื้อโควิด-19 พระสงฆ์จึง
เป็นอีกหนึ่งกลุ่มที่ต้องปรับตัวในเรื่องวัตรปฏิบัติต่างๆ ในการป้องกันตนเองไม่ให้ติดเชื้อและไม่ให้ญาติ
โยมที่เข้ามาในวัดเสี่ยงอีกด้วย (ไทย พี บี เอส, 2564)

ดังนั้น การบริหารจัดการวัดภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส Covid 19 จึงได้
เกิดขึ้นพร้อมหาแนวทางในการจัดการบทบาทพระสงฆ์เพื่อการปรับตัวรับกับสถานการณ์โควิด-19
เพราะพระสงฆ์ในวัดต้องรู้เท่าเข้าใจถึงความเคลื่อนไหวของโรคร้ายไข้เจ็บที่เกิดขึ้นใหม่ ให้นำมาปรับเข้ากับ
การดำเนินชีวิต โดยเฉพาะกิจวัตรของพระสงฆ์ซึ่งเป็นการทำหน้าที่ทั้งเชื่อมประสานงาน และติดต่อ
รวมถึงพบปะกับฆราวาสตลอด อยู่ร่วมกับคนหมู่มากอยู่ตลอด จึงต้องรู้เท่าถึงข้อมูลข่าวสาร จะได้
ป้องกันดีกว่าแก้ไข ให้เกิดประโยชน์ด้านสุขอนามัยทั้งต่อพระสงฆ์เอง ตลอดถึงฆราวาสญาติโยมจะได้มี
ความเชื่อมั่นในท่านำบุญพระศาสนาอย่างต่อเนื่องสืบไป

ผลกระทบของการแพร่ระบาดของไวรัส Covid 19 กับบทบาทพระสงฆ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ COVID 19 ถือเป็นโรคระบาดใหญ่ (Pandemics) ซึ่ง
ตามนิยามขององค์การอนามัยโลก (WHO) หมายถึง เชื้อโรคใหม่ที่ระบาดในการดำรงชีวิตของมวล
มนุษย์ไปทั่วโลกที่ทำให้อัตราการป่วยและเสียชีวิตเพิ่มสูงขึ้นอย่างมากถือว่าเป็นทุกซ์ประจำสังขารของ
มนุษย์ โดยปัจจุบัน ตัวเลขผู้ติดเชื้อและผู้เสียชีวิตมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จนอาจเกินกว่าที่
ระบบบริการสาธารณสุขใน หลาย ๆ ประเทศจะรองรับไหว (รวมถึงประเทศไทย) ถ้าหากยังมีแนวโน้ม
จำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ยังเพิ่มมากขึ้น ส่งผลกระทบการดำเนินชีวิตไปทั่วโลก โดยเฉพาะทางเศรษฐกิจ
มหภาคที่เกิดขึ้นจากโรคโควิด-19 คราวนี้ หากเป็นไปตามการพยากรณ์ในด้านเศรษฐกิจมหภาคของ
หลายๆ สำนัก ประเทศไทยคงจะเข้าสู่ภาวะเศรษฐกิจถดถอย (Recession) เป็นที่แน่นอน ทั้งนี้ นิยาม
ภาวะเศรษฐกิจถดถอยในเชิงเทคนิค หมายถึง ภาวะการณ์ที่ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ณ
ราคาที่แท้จริง หลังปรับผลของฤดูกาลออกแล้ว เมื่อเทียบกับไตรมาสก่อนหน้า ติดลบติดต่อกันอย่าง
น้อย 2 ไตรมาส ซึ่งแน่นอนว่า ผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของโรคโควิด 19 ต่อผู้คนในสังคมในครั้งนี้
จะรุนแรงและแผ่ขยายเป็นวงกว้างยิ่งกว่าที่เกิดขึ้นในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจต้มยำกุ้ง ปี พ.ศ. 2540-
2544 และผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตทางเศรษฐกิจของโรคโควิด 19 สามารถแบ่งออกเป็นสอง
ประการ (ศุภวุฒิ สายเชื้อ, 2562) ได้แก่

ประการที่หนึ่ง ผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตทั้งทางตรงและทางอ้อมที่เกิดขึ้นจากการเจ็บป่วยและเสียชีวิตของประชาชน ซึ่งส่วนหนึ่งคือต้นทุนการใช้ทรัพยากรทางสาธารณสุข และการสูญเสียแรงงานทั้งชั่วคราวและอย่างถาวรที่เกิดขึ้นอันเนื่องจากการเจ็บป่วย

ประการที่สอง ผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตจากพฤติกรรมที่หลีกเลี่ยง (Aversion behavior effects) เช่น ผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการปิดเมือง หรือการยกเลิกกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ซึ่งแน่นอน ย่อมส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วนเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็น อุตสาหกรรมการผลิต การค้าปลีก การค้าระหว่างประเทศและการขนส่ง นอกจากนี้ ยังส่งผลการจ้างงาน โดยมีแรงงานจำนวนมากที่ต้องว่างงานอย่างฉับพลัน ทั้งนี้ มีงานศึกษาที่ผ่านมาอย่าง เช่น Lee and McKibben (2004) พบว่า ผลกระทบทางเศรษฐกิจของโรคระบาดใหญ่ อาทิ โรค SARS ในช่วงปี 2002-2004 ส่วนใหญ่เป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมที่หลีกเลี่ยงเป็นหลัก หรือในทางพระพุทธศาสนา เรียกว่า กรรม คือการกระทำของมนุษย์นั่นเอง ซึ่งมีทั้งกุศลกรรมและ อุกุศลกรรม ล้วนส่งผลกระทบต่อดำเนินชีวิตของมนุษย์และเศรษฐกิจของประเทศทั้งระยะสั้นและระยะยาว เช่น ผลกระทบในระยะสั้น ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการให้บริการทางสาธารณสุขอันเนื่องจากการเจ็บป่วย และผลจากการที่รายได้ของประชาชนลดลง ซึ่งอาจมาจากทั้งการว่างงาน และรายได้จากการทำงานที่ลดลง โดยประชาชนส่วนหนึ่งอาจประสบภาวะยากจนฉับพลัน (Abrupt poverty) เนื่องจากรายได้ที่มีไม่เพียงพอต่อการยังชีพขั้นพื้นฐานในสังคม นอกจากนั้น ผลจากการยกเลิกกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น อาจทำให้เกิดภาวะขาดแคลนของสินค้าอุปโภคและบริโภค ซึ่งทำให้ประชาชนอยู่ในภาวะยากลำบากยิ่งขึ้น

กล่าวได้ว่า ในช่วงเวลาที่ปัญหาการระบาดของโรคโควิด 19 ยังไม่สิ้นสุด คงจะดีไม่น้อยหากภาครัฐบาล และพุทธศาสนิกชน จะสามารถแปลงวิกฤตที่กระทบต่อการดำเนินชีวิตให้เป็นโอกาส โดยการรณรงค์ให้ตั้งสติใคร่ครวญเนื้อหาอย่างมีปัจจัยด้วยเหตุและผลตามพุทธธรรม ดำเนินชีวิตอย่างสันโดษ และภายหลังจากวิกฤตโรคโควิด19 จบสิ้นลง และดำรงชีวิตทางสายกลางแบบพอเพียงอย่างสันติสุขตลอดไป ดังนั้น บทบาทพระสงฆ์และพระพุทธศาสนาจึงมีความสำคัญในการคลี่คลายปมปัญหาและผลกระทบดังกล่าว การตระหนักถึงการบริหารจัดการวัดกับบทบาทพระสงฆ์ที่เปลี่ยนแปลงไป จึงเป็นทางออกที่สำคัญของสังคมไทยในสถานการณ์ปัจจุบัน

บทบาทพระสงฆ์ที่ต้องเปลี่ยนไปตามสถานการณ์โลก

หน้าที่หลักของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา คือ การศึกษาหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาแล้วปฏิบัติตาม พร้อมทั้งนำหลักคำสอนมาเผยแผ่แก่ประชาชน สำหรับพระสงฆ์ไทยมีหน้าที่และบทบาทที่ต้องรับผิดชอบ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยตรงและเป็นหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติได้แก่

1) ด้านการปกครองคณะสงฆ์ ได้แก่ งานด้านการบริหารพระภิกษุสามเณร ซึ่งพระสงฆ์ที่มีความรู้ ความสามารถจะได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าคณะต่างๆ ตำแหน่งสังฆราช เป็นตำแหน่งสูงสุด รองลงมาได้แก่เจ้าคณะ หน เจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และเลขานุการ แต่ละเจ้าคณะ เป็นตำแหน่งสุดท้าย มหาเถรสมาคม ถือว่าเป็นองค์กรปกครองสูงสุดของคณะสงฆ์ทั้งสองนิกาย

2) ด้านการจัดการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรและประชาชนทั่วไป ได้แก่ งานบริหารและเป็นอาจารย์ สอนตามสถาบันการศึกษาของสงฆ์ได้แก่ มหาวิทยาลัยสงฆ์โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม -บาลีและ แผนกสามัญศึกษา

3) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ได้แก่ การสอน การอบรม การแสดงธรรม การปาฐกถาธรรมการ เขียนตำรา และการปฏิบัติธรรมโดยเผยแผ่ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ เป็นต้น

4) ด้านการก่อสร้างและการบูรณะปฏิสังขรณ์วัดวาอาราม หมายถึง การเป็นผู้ดูแลการสร้างวัดวาอาราม และรักษาบูรณะซ่อมแซม

5) ด้านการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์แก่สังคม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์แก่สังคมด้าน ต่าง ๆ เช่น การจัดการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาสการต่อต้านยาเสพติด การบริจาคเงินทุนแก่หน่วยงานต่างๆ และการส่งเสริมวิชาชีพต่าง ๆ เป็นต้น (ชลวิทย์ เจียรจิตต์, 2558)

แต่เนื่องด้วยสถานการณ์โรคโควิด 19 ในปัจจุบันได้ส่งผลกระทบมากมายให้กับสังคมไทย การกลับมาทบทวนเรื่องการบริหารจัดการวัดและการปรับเปลี่ยนบทบาทพระสงฆ์จึงเป็นเรื่องสำคัญ โดยเฉพาะบางสิ่งบางอย่างที่เราคิดว่าไม่จำเป็นก็สามารถนำเอาสิ่งเหล่านี้มาเรียนรู้ได้ สถานการณ์ของพระสงฆ์ก็ต้องปรับตัว ไม่ว่าจะเป็นการปรับตัวเรื่องของวิถีปฏิบัติ สืบเนื่องจากด้วยมหาเถรสมาคม มีมติที่ 137/2563 เรื่องมาตรการควบคุมและป้องกันการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) สำหรับพระภิกษุ สามเณรปฏิบัติ และกระทรวงสาธารณสุข ประกาศมาตรการสำหรับสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา (วัด โบสถ์ มัสยิด ศาลเจ้า) ทำให้พระสงฆ์ต้องปรับตัวและปฏิบัติไปในทิศทาง

เดียวกัน ซึ่งทางพระสงฆ์ไม่เคยเจอเรื่องแบบนี้มาก่อน ดังนั้น การใช้สติและกลับมาทบทวนดูแลตัวเอง
ในวิกฤตแบบนี้ อย่างน้อยเราก็ได้เห็นบรรยากาศของการช่วยเหลือกัน ความมีน้ำใจ ร่วมกันต่อสู้กับสิ่ง
ที่มองไม่เห็นก็จริงแต่เราสามารถสู้กับกิเลสของตนเอง ความทุกข์ในร่างกายของคนเรามีอยู่ 2 อย่าง
ทางพุทธศาสนาคือทุกข์ทางกายและทุกข์ทางใจ เราพยายามจะปกป้องร่างกายให้แข็งแรง ถ้าเรามอง
ทางหลักพุทธศาสนาเรามองถึงทางด้านธรรมะทางจิตใจ ความทุกข์ทางใจเราจะดูแลอย่างไร
สถานการณ์ในตอนนี้อ่อนแอในการที่เราจะกลับมาทบทวนความทุกข์ทางใจ ที่เราไม่เคยจะจัดการ
ได้สักทีเป็นโอกาสดีด้วย เราต้องตระหนักรู้ใช้ความเชื่อศรัทธามุมมองวิคิด ทศนะคติเราต้องเอา
กลับมาใช้เพื่อเป็นกำลังใจให้ตนเองในช่วงเวลานี้ (ไทย พี บี เอส, 2564)

การบริหารจัดการวัดในช่วงนี้ จึงมุ่งเน้นไปที่แนวคิดเรื่องบทบาทพระสงฆ์กับสถานการณ์
โควิด 19 ในการช่วยเหลือชุมชน อาจมีประเด็นโต้แย้งว่าไม่ใช่กิจสงฆ์ทำให้เกิดกระแสวิพากษ์ 2 แนว
(1) พระสงฆ์ควรมุ่งหน้าไปนิพพานตามแนวทางที่พระพุทธเจ้าวางไว้ (2) พระสงฆ์ไม่ควรทิ้งประชาชน
และสังคมไว้ข้างหลัง แต่เมื่อพิจารณาแนวคิด ทาน ที่แปลว่าการให้แนวคิดเรื่องจาคะ แนวคิด สังคหะ
วัตถุอาจตีความได้ว่า พระพุทธศาสนาเปิดโอกาสให้เกิดการช่วยเหลือสังเคราะห์กัน ใน 2 สถาน คือให้
หลักการแนวคิดที่เรียกว่า ธรรมทาน ให้แนวคิด วิธีการ หลักการดำเนินชีวิต ภายใต้สถานการณ์โควิด
19 พระสงฆ์จึงออกมาพูด มาให้กำลังใจ ให้คนใช้ขันติธรรม ใช้ความอดทนเพื่อผ่านวิกฤติเหล่านี้ไป
ด้วยกัน สอนให้เสียสละแบ่งปันวัตถุทาน (ทาน-เมตตา-จาคะ) เพื่อให้การช่วยเหลือซึ่งกันผ่านวัตถุ
สิ่งของ เครื่องอุปโภค บริโภค หากตีความนี้จะยืนยันได้ว่า ไม่ผิดหลักในการช่วยเหลือประชาชน เข้า
ทำนองช่วยกันดีดีทุกคน ซึ่งนับว่าเป็นประโยชน์ต่อการอยู่ร่วมกัน เมื่อสืบค้นงานเกี่ยวกับบทบาท
พระสงฆ์ในการทำงานด้านสาธารณะ สงเคราะห์จะมีงานวิจัยจำนวนมาก อาทิ “โครงการศึกษาองค์
ความรู้ด้านสาธารณสงเคราะห์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา” (วุฒินันท์ กันทะเตียน, 2563)

อย่างไรก็ตาม พระสงฆ์ถือว่ามี 2 สถานภาพ คือ สถานภาพความเป็นสงฆ์ใน
พระพุทธศาสนา แต่ทั้งนี้ อย่าลืมนะว่าพระสงฆ์ยังมีร่างกายสังขารเหมือนกับฆราวาสทั่วไป จึงจำเป็นต้อง
เข้าถึงความเปลี่ยนแปลงและปรับตัว รวมถึงหาแนวทางป้องกัน แก้ไข ตามสถานการณ์โลกต่อไป
บทบัญญัติกฎหมายพระภิกษุสงฆ์นั้นมี 2 ฐานะ คือ ฐานะพลเมืองของรัฐต้องอยู่ภายใต้บังคับ
กฎหมายของรัฐเช่นเดียวกับพลเมืองทั่วไป นอกจากพระภิกษุจะถูกจำกัดสิทธิในบางส่วนแล้ว สิทธิใน
บางส่วนยังไม่เกินไปกว่าพลเมืองทั่วไป ดังบทบัญญัติรัฐธรรมนูญในหมวด 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพ
ของชนชาวไทย มาตรา 38 พระภิกษุสงฆ์ก็อยู่ภายใต้ความคุ้มครองของรัฐธรรมนูญเสมือนกับพลเมือง

ทั่วไป ที่นับถือในทุก ศาสนา ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสนาบัญญัติหรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความ เชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมืองและไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนในการใช้สิทธิเสรีภาพดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองมิให้รัฐกระทำการใดๆ อันเป็นการริดรอนสิทธิหรือเสียประโยชน์อันควรมีควรได้เพราะเหตุที่ถือศาสนา นิกายของศาสนา ลัทธินิยม ในทางศาสนา หรือปฏิบัติตามศาสนาบัญญัติ หรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือแตกต่างจากบุคคลอื่น” ส่วนฐานะที่สองต้องอยู่ภายใต้กรอบพระธรรมวินัยสงฆ์และต้องไม่ขัดต่อกฎหมายคณะสงฆ์ซึ่งฝ่ายบ้านเมืองได้ บัญญัติเพื่อให้การปกครองคณะสงฆ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ป้องกันบุคคลผู้มีเจตนาไม่สุจริตอาศัยร่มเงาพระพุทธศาสนาหาประโยชน์ใส่ตน อันเป็นต้นเหตุให้เกิดความเสื่อมศรัทธาของชุมชนและเป็นการส่งเสริม สถาบันสงฆ์อันเป็นสถานะที่สำคัญต่อการดำรงอยู่ของศาสนา เนื่องจากพระภิกษุเป็นตัวแทนของศาสนาในฐานะองค์พระสังฆรัตนะซึ่งเป็นที่เคารพบูชา จึงมีความพิเศษแตกต่างจากพลเมืองทั่วไป (Kitiyadisai, 2013)

การบริหารจัดการวัดภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส Covid 19

บทบาทของพระพุทธศาสนาในส่วนที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของคนไทย วัดเป็นสถานที่อาศัยและปฏิบัติธรรมประกอบศาสนกิจของพระภิกษุสงฆ์ มีความผูกพันกับชาวบ้านและมีบทบาทที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์เป็นอย่างยิ่ง ทั้งในด้านศิลปวัฒนธรรมและจารีตประเพณีอันดีงาม มีส่วนกล่อมเกลาชีวิตจิตใจของชาวไทยให้มีความสว่างสะอาด และสงบสุขตลอดมา ประเทศไทยภายใต้ร่มเงาของพระพุทธศาสนาจึงมีความร่มเย็นเป็นสุข มีความเจริญมั่นคงดำรงเอกราช มีอธิปไตยและมีเสรีภาพ ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี มีความภาคภูมิใจในชาติและมีความสมัครสมานสามัคคี เคารพรักนับถือกันฉันท์พี่น้อง พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาสำคัญศาสนาหนึ่ง ซึ่งมีอยู่ในโลกและมีอายุยั่งยืนมาเป็นเวลานานกว่าสองพันปี พระพุทธศาสนาได้มีความมั่นคง และยั่งยืนก็ด้วยพุทธศาสนิกชนผู้เป็นศาสนทายาทได้ถือปฏิบัติและอนุรักษ์สืบทอดกันต่อมา ทั้งด้านปริยัติธรรม เพราะเห็นว่าเป็นศาสนาที่สามารถยึดเป็นสรณะคือที่พึ่งของตนได้ โดยอาศัยพระธรรมวินัยจากพระไตรปิฎก เป็นแนวทางในการปฏิบัติและการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข (พระพรหม คุณาภรณ์ (ประยุทธ์ปยุต โต), 2553) ด้วยเหตุผลดังกล่าว จะเห็นได้ว่าวัดหรือสถาบันศาสนาเป็นสถาบันหลักและมีบทบาทสูงในระดับชุมชนทางสังคมไทยตลอดมา เพราะวัดยังคงเป็นสถาบันศาสนาที่ยึดเหนี่ยว

จิตใจของคนไทยได้เป็นอย่างดี ในสังคมไทยไม่ว่าจะเป็นสังคมชนบทหรือสังคมในเมือง จึงมีวัดเป็นสถาบันที่สำคัญของสังคม ทุกหมู่บ้านต่างก็มีวัดเป็นสมบัติร่วมกันของคนในท้องถิ่น ประชาชนในแต่ละหมู่บ้านต่างก็มีความสัมพันธ์แนบแน่น วัดเป็นสถานที่ซึ่งให้ความอนุเคราะห์ ความสะดวก ความรู้แก่ชุมชนทั้งทางด้านสติปัญญาจิตใจและวัตถุซึ่งเป็นสมบัติร่วมของชุมชน ความสัมพันธ์นี้มีลักษณะจำเพาะคือพระสงฆ์เป็นผู้เข้าถึงประชาชนอย่างแท้จริง (พระครูปลัดสมชัย นิสสโภ และคณะ, 2563)

ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส Covid 19 ที่ทำให้ประชาชนชาวไทยอยู่ในภาวะยากลำบากนั้น สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ซึ่งเป็นผู้ปกครองคณะสงฆ์ทั่วสงฆมณฑล ได้มองเห็นความลำบากของประชาชน จึงได้ขอความร่วมมือไปยังวัดที่มีศักยภาพทั่วประเทศ จัดตั้งโรงทานเพื่อช่วยประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ด้วยสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ทรงติดตามสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ซึ่งทวีความรุนแรงขึ้นอย่างกว้างขวางส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย การประกอบอาชีพ การดำเนินชีวิตประจำวัน และฐานะทางเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดความยากลำบากในหมู่ประชาชนผู้มีรายได้น้อย หรือตกอยู่ในภาวะที่ต้องปรับรูปแบบการดำรงชีวิตอย่างกะทันหัน พร้อมทั้งมีพระดำริว่าวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนคู่กับสังคมไทยมานับแต่โบราณตราบนานนับพันปี วัดไม่เพียงแต่เป็นที่พำนักของพระภิกษุสามเณร แต่ยังเป็นสถานสาธารณสงเคราะห์ของชุมชนด้วย จึงสมควรที่จะให้วัดที่มีศักยภาพเพียงพอที่จะอนุเคราะห์ประชาชนผู้ประสบความยากลำบาก ดำเนินการกิจตามบทบาทหน้าที่ที่ดำรงอยู่นับแต่อดีตกาล สมเด็จพระสังฆราช จึงมีพระบัญชาโปรดให้ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พิจารณาสั่งการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ให้ประสานงานกับวัดทั่วราชอาณาจักร ซึ่งมีศักยภาพเพียงพอจัดตั้งโรงทานช่วยเหลือผู้ประสบความยากลำบากในสถานการณ์โรคระบาด ทั้งนี้ มิใช่การบังคับแต่เป็นการกำหนดแนวทางประสานความร่วมมือ โดยให้คำนึงถึงความพร้อมของแต่ละวัด ประกอบกับการสนับสนุนจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในชุมชน นั้น ๆ เป็นสำคัญ อีกทั้งให้ประสานภารกิจร่วมกับหน่วยงาน และบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข ซึ่งมีประจำอยู่ในแต่ละพื้นที่ ในการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดตั้งโรงทาน และการแจกจ่าย ให้เป็นไปตามหลักสุขอนามัย โดยต้องไม่มีการจัดพิธีการ พิธีกรรม กิจกรรม หรือการบริหารจัดการใด ๆ ที่ต้องให้บุคคลจำนวนมากมารวมตัวกัน กับทั้งให้ปฏิบัติตามคำสั่ง มาตรการ และคำแนะนำของทางราชการอย่างเคร่งครัด โดยขณะนี้มิวัดที่ดำเนินการจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือ ผู้ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโควิด 19 แล้ว

มากกว่า 200 แห่งทั่วประเทศ ตามพระดำริของ สมเด็จพระสังฆราช ศูนย์ช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ โควิด 19 นับเป็นงานด้าน สาธารณสงเคราะห์ ที่เป็นหนึ่งในการกิจสำคัญของคณะสงฆ์ ในการช่วยเหลือประชาชนยามที่เกิดภัย ต่าง ๆ อาทิ ภัยธรรมชาติ อุทกภัย อัคคีภัย วาตภัย โรคระบาด ปัญหาสังคม คนไร้ที่พึ่ง เป็นต้น (พระณัฐวุฒิ พันทะลี, 2564) ซึ่งการบริหารจัดการวัดและการแสดงบทบาทพระสงฆ์ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส Covid 19 ในครั้งนี้ นับเป็นครั้งที่คณะสงฆ์ได้แสดงให้เห็นว่า เมื่อใดก็ตามที่ประชาชนในประเทศไทยเดือดร้อน ตระก่าลำบากวัดและพระสงฆ์จะอยู่เคียงข้างและไม่ทิ้งประชาชนอย่างแน่นอน (หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, 2564)

กล่าวได้ว่า วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนคู่กับสังคมไทยมานับแต่โบราณตราบนานปัจจุบัน วัดไม่เพียงแต่เป็นที่พำนักของพระภิกษุสามเณร แต่ยังเป็นสถานที่สาธารณะ ที่สงเคราะห์ของชุมชนด้วย จึงสมควรที่จะให้วัดที่มีศักยภาพเพียงพอที่จะช่วยเหลือผู้ประสบความยากลำบากในสถานการณ์โรคระบาด ใช้สถานที่ปฏิบัติธรรมให้เป็นสถานที่กักตัว กักตัวในที่นี้คือการกักตัวกับธรรมะ ถ้าเราพูดถึงสถานที่ของชุมชนและชาวบ้าน วัดเป็นสถานที่ที่ทุกคนมาร่วมกันทำบุญเป็นส่วนรวม มีปัญหาอะไรต่าง ๆ เราจะใช้วัดเป็นสถานที่เหมาะสมในการพบปะกัน บางทีเรามีสถานที่ในการปฏิบัติธรรมด้วย แต่ในช่วงนี้เนื่องจากภาวะวิกฤต คนมาปฏิบัติธรรมจะลดลงและของด พอมีการงดสถานที่ตรงนี้เป็นสถานที่ว่าง ทำให้สถานที่นี้อาจเป็นที่รองรับผู้ที่ป่วย ป่วยในที่นี้ คือป่วยใจ ถ้าป่วยใจโรงพยาบาลก็เอาไม่อยู่ เราควรนำผู้ป่วยเหล่านั้นมาฝึกจิตใจ อาจมีทั้งกลุ่มที่ตัวเองคิดว่า ป่วยหรือไม่ป่วย ถ้าอยู่ที่บ้านและสภาวะเครียดเกินไปอาจจะทบทวนตนเอง วัดเป็นอีกที่หนึ่งที่เปิดพื้นที่ให้คน เหล่านี้มาทบทวนตัวเองในช่วงภาวะวิกฤตินี้ได้ แถมยังช่วยให้จิตใจอาจได้ทบทวนตนเองมากขึ้น เราสามารถอาศัยวัดเป็นการปฏิบัติธรรมในการดึงจิตใจช่วยให้ลดความตึงเครียด ช่วยดึงช่วยให้จิตใจได้ปรับทัศนคติต่าง ๆ ทั้งยังช่วยขัดเกลาจิตใจไปในตัวด้วย แต่ในการมาต้องมีการคัดกรอง ตรวจคนเข้ามาใช้การบริหารจัดการในชุมชนเข้ามาช่วยวัดในการจัดการ อย่างน้อยเชื่อว่าการปฏิบัติธรรมในช่วงเวลาที่เกิดวิกฤตนี้จะช่วยให้ผู้ที่ป่วย หรือผู้ไม่ป่วย ทำให้เรามองเห็นรอบทิศ มีสติ และเป็นการทบทวนตัวเองเปลี่ยนวิกฤติตอนนี้ให้เป็นโอกาส นำสติและปัญญามาแก้ปัญหาเป็นภูมิคุ้มกันให้ตนเองและสังคม ผ่านวิกฤตินี้ไปด้วยกันไปได้ (ไทย พี บี เอส, 2564)

อย่างไรก็ตาม ในตอนนี้วัดต้องมีการป้องกันเนื่องจากมีโรคโควิด19 ระบาด ถ้ามองว่าวิถีปฏิบัติของสงฆ์ เปลี่ยนไปหรือไม่ ยังมีส่วนคงเดิม แต่ต้องปรับให้สอดคล้องกับสถานการณ์ เนื่องจาก

วิถีชีวิตของพระต้องเอื้อต่อประชาชน ยังมีการที่จะต้องออกไปบิณฑบาตอยู่บ้าง เพราะการบิณฑบาตคือการดูแลตนของสงฆ์อย่างหนึ่ง แต่ในช่วงวิกฤตแบบนี้เป็นการเสี่ยงต่อการนำเชื้อโรคเข้ามาในวัด เพราะฉะนั้น บางวัดออกไปบิณฑบาตก็อาจจะมียกออกไปบ้าง แต่ในช่วงนี้แนะนำให้อยู่กับที่และทำตามคำสั่งของภาครัฐ ถ้าจำเป็นต้องออกไปบิณฑบาต ต้องป้องกันตัวเอง พยายามที่จะดูแลสวมหน้ากากอนามัย เว้นระยะห่างให้มากขึ้นกับญาติโยม ต้องระมัดระวังเรื่องนี้มากขึ้น กลับจากบิณฑบาตก็ต้องดูแลความสะอาดก่อนเข้าวัด อีกวิธีหนึ่งคือให้ญาติโยมเข้ามาที่วัด ใช้การคัดกรองเพื่อความปลอดภัย และป้องกันให้พระไม่เป็นกลุ่มเสี่ยงด้วย และในเวลานี้พระบางรูปยังใช้การกักตัวเอง เป็นการฝึกธรรมะไปในตัว บางสิ่งบางอย่างยังเป็นการไม่ห้ามปฏิบัติเพราะเป็นพระธรรมวินัยในการปฏิบัติ ญาติโยมสามารถไปทำบุญได้แต่อาจจะต้องเปลี่ยนวิธี มีเจ้าหน้าที่ อสม. รพสต. หรือเจ้าหน้าที่ของวัดต่าง ๆ ในการตรวจคัดกรองก่อนเข้ามาทำบุญ ตอนนี้ทางวัดมีหน้ากากอนามัย มีเจลล้างมือ ก่อนเข้ามาในวัดเว้นระยะห่าง ส่วนในเรื่องกิจกรรมในขณะนี้จำเป็นต้องลดลง งานบุญ งานแต่งงาน งานอุปสมบท งานที่เป็นคน เยอะ ๆ ในปัจจุบันมหาเถรสมาคม ประกาศสั่งงดกิจกรรมทางคณะสงฆ์ที่เป็นการรวมคนหมู่มาก และเป็นการ หลีกเลี่ยงความเสี่ยง สำหรับงานที่งดไม่ได้จริง ๆ ต้องมีระบบป้องกันที่ดี เช่นงานที่งดไม่ได้คืองานศพ อาจจะ ต้องลดจำนวนคนเอาแค่ญาติพี่น้องจริง ๆ และกำหนดวันให้น้อยลงในการทำพิธี ในขณะนี้บทบาทพระก็ปรับเปลี่ยนไป พระสงฆ์เริ่มปรับตัวในการใช้สื่อออนไลน์มากขึ้น เช่น ในการฟังเทศ การสอนหนังสือ เป็นสิ่งหนึ่งที่ช่วยให้ญาติโยมทุกคนและตัวพระสงฆ์เอง ลดความเสี่ยงของการมาพบปะกัน ในการจัดการในวัดทางวัด มีการทำความสะอาดสิ่งต่าง ๆ ในวัดเสมอ เช่น พรมสีเขียวสีแดงในโบสถ์สิ่งนี้ก็อันตราย เราเข้าไปเวลากกราบพระหรือนั่งสมาธิ จำเป็นต้องนำออกมาฆ่าเชื้อ ทุกวัดควรจะต้องจัดการสถานที่ให้ปลอดภัยและทำให้ญาติโยมที่เข้าไปในวัดอุ่นใจด้วย (พระมหาจันทน์ สิริวัฒน, 2564)

กล่าวโดยสรุป พระสงฆ์ต้องเปลี่ยนไปตามสถานการณ์โลก ต้องมีการป้องกันตนเองเนื่องจากมีโรคโควิด-19 ระบาด อีกทั้งวิถีชีวิตของพระสงฆ์ต้องเอื้อเพื่อต่อประชาชน จะต้องออกไปบิณฑบาตอยู่บ้าง เพราะการบิณฑบาตคือการดูแลตนของสงฆ์อย่างหนึ่ง แต่ในช่วงวิกฤตแบบนี้เป็นการเสี่ยงต่อการนำเชื้อเข้ามาในวัด และบางทีฆราวาสมีปัญหาเรื่องจิตใจต้องเข้ามาปรึกษาพระสงฆ์ที่วัด แนวทางในการจัดการพระสงฆ์สงฆ์ต้องดูแลตนเอง ป้องกันตนเอง หากเป็นเรื่องในการให้ธรรมะแก่ฆราวาสสมควรจะใช้สื่อออนไลน์หรือทางโทรศัพท์ จะได้หลีกเลี่ยงการพบปะกัน ถือเป็นการป้องกันได้เป็นอย่างดี

สรุป

วัดเป็นสถานที่อาศัยและปฏิบัติธรรมประกอบศาสนกิจของพระภิกษุสงฆ์ มีความผูกพันกับชาวบ้านและมีบทบาทที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์เป็นอย่างยิ่ง ทั้งในด้านศิลปวัฒนธรรมและจารีตประเพณีอันดีงาม มีส่วนกลม่อเกลารชีวิตจิตใจของชาวไทยให้มีความสว่างสะอาด และสงบสุขตลอดมา ประเทศไทยภายใต้ร่มเงาของพระพุทธศาสนาจึงมีความร่มเย็นเป็นสุข มีความเจริญมั่นคงดำรงเอกราช มีอธิปไตยและมีเสรีภาพ ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี มีความภาคภูมิใจในชาติและมีความสมัครสมานสามัคคี เคารพรักนับถือกันฉันท์พี่น้อง พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาสำคัญศาสนาหนึ่ง ซึ่งมีอยู่ในโลกและมีอายุยั่งยืนมาเป็นเวลานานกว่าสองพันปี พระพุทธศาสนาได้มีความมั่นคง และยั่งยืนก็ด้วยพุทธศาสนิกชนผู้เป็นศาสนทายาทได้ถือปฏิบัติและอนุรักษ์สืบทอดกันต่อมา ทั้งด้านปริยัติธรรม เพราะเห็นว่าเป็นศาสนาที่สามารถยึดเป็นสรณะคือที่พึ่งของตนได้ โดยอาศัยพระธรรมวินัยจากพระไตรปิฎกเป็นแนวทางในการปฏิบัติและการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสงบสุข ด้วยเหตุผลดังกล่าว จะเห็นได้ว่าวัดหรือสถาบันศาสนาเป็นสถาบันหลัก และมีบทบาทสูงในระดับชนชั้นทางสังคมไทยตลอดมา เพราะวัดยังคงเป็นสถาบันศาสนาที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทยได้เป็นอย่างดี ในสังคมไทยไม่ว่าจะเป็นสังคมชนบทหรือสังคมในเมือง จึงมีวัดเป็นสถาบันที่สำคัญของสังคม ทุกหมู่บ้านต่างก็มีวัดเป็นสมบัติร่วมกันของคนในท้องถิ่น ประชาชนในแต่ละหมู่บ้านต่างก็มีความสัมพันธ์แนบแน่น วัดเป็นสถานที่ซึ่งให้ความอนุเคราะห์ ความอบอุ่น ความรู้แก่ชุมชนทั้งทางด้านสติปัญญาจิตใจและวัตถุซึ่งเป็นสมบัติร่วมของชุมชน ความสัมพันธ์นี้มีลักษณะจำเพาะคือพระสงฆ์เป็นผู้เข้าถึงประชาชนอย่างแท้จริง กล่าวได้ว่าวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนคู่กับสังคมไทยมานับแต่โบราณตราบนานนับพันปี วัดไม่เพียงแต่เป็นที่พำนักของพระภิกษุสามเณร แต่ยังเป็นสถานที่สาธารณะ ที่สงเคราะห์ของชุมชนด้วย จึงสมควรที่จะให้วัดที่มีศักยภาพเพียงพอที่จะช่วยเหลือผู้ประสบความยากลำบากในสถานการณ์โรคระบาดโควิด 19 ได้เป็นพื้นที่สำหรับการช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบความยากลำบากเหล่านั้น

โควิด 19 เป็นโรคติดต่อที่ระบาดมาเร็วและร้ายแรง ติดต่อกันคนสู่คนง่าย ครึ่งพุทธกาลก็มีพุทธวิธีที่เกิดขึ้น ดังกรณีเกิดโรคห่าที่เคยเกิดขึ้นในครึ่งพุทธกาล ในปัจจุบันต้องผสมผสานกับศาสตร์ทางการบริหาร สมัยใหม่ ถูกนำมาประยุกต์ใช้บริการโดยมีเป้าหมายเพื่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้ดำเนินการได้อย่าง ต่อเนื่อง การบริหารจัดการวัดภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส Covid 19 ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนบทบาทพระสงฆ์ให้เท่าทันกับสถานการณ์ในสภาวะปัจจุบัน สืบเนื่องจากการดำเนินชีวิตของพระสงฆ์ก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอันมาก เนื่องจากพระสงฆ์ต้อง

ป้องกันตัวเองพยายามที่จะดูแลสวมน้ำกาก อนามัย เว้นระยะห่างให้มากขึ้นกับญาติโยม ต้อง
ระมัดระวังตัวเองมากขึ้น กลับจากบิณฑบาต ก็ต้องดูแลความสะอาดก่อนเข้าวัด อีกวิธีหนึ่งคือ ให้ญาติ
โยมเข้ามาที่วัด ใช้การคัดกรองเพื่อความปลอดภัยและป้องกันให้พระไม่เป็นกลุ่มเสี่ยงด้วย และในเวลา
นี้พระบางรูปยังใช้การกักตัวเองเป็นการฝึกกรรมะไปในตัว ญาติโยมสามารถไปทำบุญได้แต่อาจจะต้อง
เปลี่ยนวิถี มีเจ้าหน้าที่ อสม. รพสต. หรือเจ้าหน้าที่ของวัดต่าง ๆ ในการตรวจ คัดกรองก่อนเข้า
มาทำบุญ ตอนนี้ทางวัดมีหน้ากากอนามัย มีเจลล้างมือ ก่อนเข้ามาในวัดเว้นระยะห่าง พระสงฆ์ต้อง
รู้เท่า เข้าถึงความเคลื่อนไหวของโรคภัยไข้เจ็บที่เกิดขึ้นใหม่ ให้นำมาปรับเข้ากับการดำเนินชีวิต
โดยเฉพาะกิจวัตรของพระสงฆ์ ซึ่งเป็นการทำหน้าที่เชื่อมประสาน และติดต่อ รวมถึงพบปะกับ
ฆราวาสตลอด จึงต้องรู้เท่าถึงข้อมูลข่าวสาร จะได้ป้องกันดีกว่าแก้ไข ให้เกิดประโยชน์ด้านสุขอนามัย
หรือหากฆราวาสจะมาสันทนาธรรมกับพระสงฆ์ ควรหลีกเลี่ยงการพบปะต่อหน้า ควรจะใช้สื่อ
ออนไลน์หรือใช้โทรศัพท์ในการปรึกษา จะเป็นการป้องกันได้อย่างดีจึงจำเป็นต้องมีผู้มีบทบาท
รับผิดชอบและหาทางช่วยเหลือพระสงฆ์ที่ได้รับความเดือดร้อนในสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ให้เป็นที่พึ่ง
ทางใจของประชาชน และเป็นกำลังสำคัญส่วนหนึ่งที่จะช่วยบรรเทาทุกข์ให้ประชาชนที่ได้รับความ
เดือดร้อน เช่น ช่วยบริจาคอาหาร น้ำดื่ม หน้ากากอนามัย เป็นต้น เพื่อให้สังคมอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข
มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ตลอดถึงฆราวาสญาติโยมจะได้มีความเชื่อมั่นในท่านุบำรุงพระ
ศาสนาอย่างต่อเนื่องสืบไป

Reference:

- กรมการศาสนา. (2542). *คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยพระราชบัญญัติ กฎ ระเบียบ และคำสั่งของคณะ
สงฆ์*. กรุงเทพมหานคร: กองแผนงานม,
กรม กว บ ค ม โร ค . *เรื่อ ง ค ว ร รู้ โ ค วิ ต 19*. [ออนไลน์], แห ล่ ง ที่ ม า :
<http://www.govesite.com/ratchasan/activities.php?aid=20200203154456kuynkZp> [3 กันยายน 2564].
ชลวิทย์ เจียรจิตต์. (2558). *ศาสนากับการพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทร วิโรฒ,
ไทย พี พี เอส. *ชาวพุทธในยุคโควิด-19*. [ออนไลน์], แห ล่ ง ที่ ม า : <https://thecitizen.plus/node/29094> [3 กันยายน 2564].

ปีชีนิวลไทย. ไวรัสโคโรนา: ที่มา อาการ การรักษา และการป้องกันโรคโควิด - 19. [ออนไลน์],
แหล่งที่มา: <https://www.bbc.com/thai/features-51734255> [2 กันยายน 2564].

พระครูปลัดสมชัย นิสสโณ และคณะ. บทบาทของพระสงฆ์ที่มีผลต่อการพัฒนาสังคมและชุมชน
กรณีศึกษาวัดไทยชุมพลอำเภอเมืองจังหวัดสุโขทัย. วารสาร *Journal of Modern Learning
Development*. ปีที่ 5 ฉบับที่ 5. (กันยายน – ตุลาคม, 2563).

พระณัฐวุฒิ พันทะลี. บทบาทของพระสงฆ์กับการช่วยเหลือประชาชนในสถานการณ์โควิด-19.
วารสารวิชาการแสงอีสาน. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน [ออนไลน์],
แหล่งที่มา: <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/jsi/article/view/24137/164329> [1
กันยายน 2564].

พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ). (2546). *การคณะสงฆ์และการพระศาสนา*. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,

พระธรรมกิตติวงศ์. (2541). *พระสงฆ์กับกรมการศาสนา*. ในกรมการศาสนาสู่ทศวรรษแห่งการพัฒนา.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา,

พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2553). *บทบาทของพระสงฆ์ในสังคมปัจจุบัน*.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,

พระมหาจันงค์ สิริวิณโณ. *แนวทางการจัดการบทบาทพระสงฆ์ในการปรับตัวกับสถานการณ์โควิด-
19*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย. [ออนไลน์], แหล่งที่มา:
file:///C:/Users/user/Downloads/247007-Article%20Text-871404-3-10-2021033
1%20(7).pdf [3 กันยายน 2564].

วุฒินันท์ กันทะเตียน. (2563). *ภูมิสถาปัตยกรรมของวัดไทยกับการเรียนรู้และการเสริมสร้างสุขภาวะ
เชิงพุทธบูรณาการ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
(สสส.),

ศุภวุฒิ สายเชื้อ. *BEATING COVID-19 เอาชนะโรคภัยด้วยความเข้าใจ*. [ออนไลน์], แหล่งที่มา:
<https://mediakiatnakin.co.th/document/2020/Mar/Beating.%20COVID%E2%80%939319.pdf> [2 กันยายน 2564].

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐออนไลน์. “วัด-พระสงฆ์” ไม่ทิ้งประชาชน. [ออนไลน์], แหล่งที่มา:
<https://www.thairath.co.th/news/local/1813531> [2 กันยายน 2564].

องค์การอนามัยโลก. Coronavirus. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.who.int/thailand/health-topics/coronavirus> [2 กันยายน 2564].

Kitiyadisai, K. *Freedom of the monk*. Training Report on the Law of Democracy: The Office of the Constitutional Court, 2013.

Lee, Jong-Wha. McKibbin and Warwick J. “*Globalization and Disease: The Case of SARS*”. Asian Economic Papers. Vol. 3. pp.113-131., 2004.